

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
FEDERALNO MINISTARSTVO RADA I SOCIJALNE POLITIKE

N A C R T

Z A K O N
O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O MATERIJALNOJ POTPORI
OBITELJIMA S DJECOM U FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE

Sarajevo, travanj 2024. godine

ZAKON O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O MATERIJALNOJ POTPORI OBITELJIMA S DJECOM U FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE

Članak 1.

U Zakonu o materijalnoj potpori obiteljima s djecom u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj 52/22) članak 4. mijenja se i glasi:

"Članak 4.

(Značenje pojedinih izraza u Zakonu)

Pojedini izrazi, u smislu ovog zakona, imaju sljedeće značenje:

- a) Dijete je osoba do navršenih 18 godina života.
- b) Zakonski zastupnik djeteta u smislu ovoga zakona je roditelj djeteta, odnosno osoba koju je, sukladno odredbama Obiteljskog zakona Federacije Bosne i Hercegovine, nadležno tijelo skrbništva postavilo za skrbnika djeteta;
- c) Obitelj, u smislu ovoga zakona, predstavlja zajednicu djece i njihovih roditelja ili posvojitelja, odnosno djece i njihovih srodnika koji su ih zakonski dužni izdržavati;
- d) Prihod, u smislu ovoga zakona, predstavlja novčana i druga materijalna sredstva koja su članovi obitelji stekli ili stječu radom i korištenjem materijalnih dobara."

Članak 2.

Članak 5. mijenja se i glasi:

"Članak 5.

(Obračun ukupnog mjesečnog prihoda)

(1) Ukupan mjesečni prihod po članu obitelji predstavlja tromjesečni prihod članova obitelji u razdoblju od tri mjeseca koje je prethodilo podnošenju zahtjeva za ostvarivanje prava, a koji se dijeli brojem tri i ukupnim brojem članova obitelji.

(2) Prilikom obračuna prihoda iz stavka (1) ovoga članka u obzir se ne uzimaju prihodi ostvareni tijekom mjeseca koji je neposredno prethodio mjesecu u kojemu je podnesen zahtjev za ostvarivanje prava.

(3) Prilikom obračuna prihoda po članu obitelji u obzir se uzimaju:

- a) prihodi koji su uređeni propisima o porezu na dohodak;
- b) starosna, invalidska i obiteljska mirovina;
- c) primanja po propisima o boračko-invalidskoj zaštiti i zaštiti civilnih žrtava rata;
- d) naknada za vrijeme trajanja neuposlenosti;
- e) prihodi po osnovu obveznog izdržavanja;
- f) prihodi po osnovu naknada za udomiteljstvo, odnosno skrbništvo;
- g) prihodi po osnovu životnog osiguranja i
- h) prihodi od nasljedstva.

(4) Za članove obitelji koji prihode iz stavka (3) ovoga članka ostvaruju u inozemstvu podaci o njihovim primanjima pribavljaju se od nadležnih institucija zemlje u kojima se ti prihodi ostvaruju."

Članak 3.

U članku 9. stavak (3) riječi: "zajedničkog kućanstva" zamjenjuju se riječju "obitelji".

Članak 4.

U članku 12. stavak (2) mijenja se i glasi:

"(2) Dijete oboljelo od malignih bolesti ostvaruje pravo na dječji dodatak bez obzira na prihode po članu obitelji."

Članak 5.

Članak 13. mijenja se i glasi:

"Članak 13.

(Uvjeti za ostvarivanje prava na dječji dodatak)

(1) Dijete iz članka 12. stavak (1) ovog zakona može ostvariti pravo na dječji dodatak ukoliko:

- a) ukupni mjesečni prihodi po članu obitelji iz članka 5. ovoga zakona ne prelaze 40% (četrdeset posto) najniže plaće u Federaciji utvrđene sukladno odredbama Zakona o radu;
- b) nijedan član obitelji nema registriranu samostalnu djelatnost i
- c) nije smješteno u udomiteljsku obitelj ili ustanovu socijalne skrbi u razdoblju duljem od 30 dana, a troškovi smještaja se djelomično ili u cijelosti osiguravaju iz proračunskih sredstava.

(2) Pored uvjeta propisanih stavkom (1) ovoga članka, dijete starije od 16 godina može ostvariti pravo na dječji dodatak ukoliko nije sklopilo brak ili steklo vlastito potomstvo."

Članak 6.

Članak 15. mijenja se i glasi:

"Članak 15.

(Trajanje prava na dječji dodatak)

(1) Djetetu koje ispunjava uvjete iz članka 13. ovog zakona pravo na dječji dodatak priznaje se od dana podnošenja zahtjeva za ostvarivanje prava od strane zakonskog zastupnika djeteta.

(2) Pravo na dječji dodatak traje dok postoje uvjeti za ostvarivanje prava, a najdulje do navršene 18. godine života djeteta.

(3) Prvostupanjsko tijelo će najmanje jednom godišnje po službenoj dužnosti izvršiti provjeru ispunjenosti uvjeta za nastavak ostvarivanja prava na dječji dodatak.

(4) Ukoliko u postupku provjere iz stavka (3) ovoga članka nadležno prvostupanjsko tijelo utvrdi da postoje uvjeti za nastavak ostvarivanja prava o istome će sačiniti službenu zabilješku i istu pohraniti u spis predmeta.

(5) Ukoliko u postupku provjere iz stavka (3) ovoga članka nadležno prvostupanjsko tijelo utvrdi da ne postoje uvjeti za nastavak ostvarivanja prava donijet će rješenje o prestanku ostvarenog prava na koje zakonski zastupnik djeteta ima pravo žalbe sukladno odredbama ovoga zakona.

(6) Za dijete kojemu, sukladno ovom zakonu, prestane pravo na dječji dodatak, isplata će se izvršiti za mjesec u kojemu je pravo prestalo."

Članak 7.

U članku 16. točka e) na kraju rečenice točka se zamjenjuje interpunkcijskim znakom točka zarez i dodaje se nova točka f) koja glasi:

"f) nastankom neke od okolnosti utvrđenih odredbom članka 13. stavak (2) ovoga zakona".

Članak 8.

U članku 24. iza riječi "postupak" dodaju se riječi: "uz mogućnost sufinanciranja ovih troškova iz proračuna iz kojih se isplaćuju prava utvrđena ovim zakonom".

Članak 9.

(Ranije započeti i okončani postupci)

(1) Zahtjevi za ostvarivanje prava na dječji dodatak podneseni prije stupanja na snagu ovoga zakona, a o kojima nije odlučeno, riješit će se prema odredbama ovoga zakona.

(2) Prvostupanjska rješenja donesena prije stupanja na snagu ovoga zakona uskladit će se s odredbama ovoga zakona najkasnije do datuma do kojega je istima priznato pravo na dječji dodatak.

Članak 10.

(Stupanje na snagu)

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objave u "Službenim novinama Federacije", a početak će se primjenjivati mjesec dana nakon stupanja na snagu Zakona.

O B R A Z L O Ž E N J E

I. USTAVNO UTEMELJENJE ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavno utemeljenje za donošenje ovoga zakona sadržano je u odredbama članka III. 2. e), a u svezi s člankom III. 3. (3) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, kojim je utvrđeno da federalna vlast ima pravo utvrđivati politiku i donositi zakone koji se tiču socijalne politike.

Prema odredbama članka III. 2. e) i članka III. 3. (1) i (2) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, federalna vlast i kantoni su nadležni za socijalnu politiku. Tu nadležnost ostvaruju zajednički ili odvojeno, ili od strane kantona koordinirano od federalne vlasti. Glede ovih nadležnosti kantoni i federalna vlast dogovaraju se na trajnoj osnovi.

Kantoni u ovoj oblasti imaju pravo utvrđivati politiku i provoditi zakone (članak III. 3. (4)), kao i provoditi socijalnu politiku i uspostavljati službe socijalne zaštite (članak III. 4. j)).

Prema odredbama članka IV. A. 20. (1) d) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, pored ostalih nadležnosti utvrđenih Ustavom, Parlament Federacije Bosne i Hercegovine nadležan je za donošenje zakona o vršenju funkcija federalne vlasti.

II. RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA

Polazeći od toga da je zaštita obitelji s djecom djelatnost od posebnog društvenog interesa, koja ima za cilj osiguranje približno jednakih uvjeta za zdrav i pravilan razvoj djece, kao i pružanje pomoći u realizaciji reproduktivne funkcije obitelji, bilo je neophodno poduzimanje hitnih reformskih aktivnosti i mjera u smislu poboljšanja stanja u ovoj oblasti. Navedena je potreba dodatno potkrijepljena činjenicom da su ranija zakonska rješenja dovela do neujednačenosti vrsta materijalnih prava po kantonima, različitih uvjeta u postupcima za ostvarivanje ovih prava, uključujući i različite osnovice i procenete od osnovice za obračun spomenutih materijalnih davanja.

Imajući u vidu prethodno navedeno, kao i izraženu nemogućnost pojedinih kantona da u svojim proračunima osiguraju potrebna sredstva za ovu namjenu, u praksi se veoma često dolazilo u situaciju da je značajan broj obitelji u pojedinim dijelovima Federacije Bosne i Hercegovine ostajao obespravljen i uskraćen za minimum materijalne podrške u podizanju i odgoju njihove djece. Iz navedenih je razloga predloženo uvođenje financiranja određenih prava na razini entiteta, kao jedinog načina da se osigura dostupnost i ujednačenost određenih temeljnih prava na cijelom teritoriju Federacije Bosne i Hercegovine, neovisno od kantona u kojemu korisnik ima prebivalište, što je, u konačnici, rezultiralo donošenjem Zakona o materijalnoj potpori obiteljima s djecom u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj: 52/22).

Predmetnim je Zakonom utvrđeno da se pod jednakim minimalnim uvjetima iz federalnog proračuna financira pravo na dječji dodatak, a iz proračuna kantona novčana pomoć neuposlenim roditeljima što je, svakako, predstavljalo veliki iskorak u

odnosu na ranije stanje u oblasti zaštite obitelji s djecom. Navedeni iskorak postaje tim značajniji ako se ima u vidu da je po prvi put u svojoj povijesti federalna razina vlasti počela, pored dotadašnje deklarativne, pružati i konkretnu materijalnu potporu obiteljima slabijeg ekonomskog statusa čime su stvorene ključne pretpostavke za daljnje razvijanje socijalno pravičnijeg sustava u odnosu na onaj prethodni.

Tri mjeseca nakon njegova stupanja na snagu, Zakon o materijalnoj potpori obiteljima s djecom je počeo s primjenom (10. mjesec 2022. godine) što je za centre za socijalni rad i općinske službe socijalne zaštite, kao nadležna prvostupanjska tijela, predstavljalo veliki izazov, posebice ako se ima na umu da je paralelno s tim trebalo implementirati i neke druge kako federalne (Zakon o roditeljima njegovateljima) tako i kantonalne propise koji su se u tom razdoblju donosili i usklađivali. Imajući u vidu da je predmetni Zakon postavio znatno fleksibilnije uvjete za ostvarivanje prava na dječji dodatak, kao i činjenicu da je navedeno pravo, zbog njegove visine, postalo mnogo atraktivnije nego što je to ranije bio slučaj, neminovno je došlo do podnošenja ogromnog broja zahtjeva za njegovo ostvarivanje. U kombinaciji sa zahtjevima za ostvarivanje drugih prava koji su se paralelno podnosili, postupcima koje je s tim u svezi trebalo provesti u pogledu provjere ispunjenosti propisanih uvjeta, te njihovom kroničnom kadrovskom podkapacitiranošću, u centrima za socijalni rad i općinskim službama socijalne zaštite, posebice u onim većim jedinicama lokalne samouprave, došlo je do svojevrsnog zagušenja koje ozbiljno prijeti funkcionalnosti i učinkovitosti cjelokupnog sistema zaštite obitelji s djecom.

S druge strane, već ranije spomenuti fleksibilniji uvjeti za ostvarivanje prava na dječji dodatak, ali i nepostojanje adekvatnih evidencija o primanjima građana, te nedovoljno dobro uređeno pitanje prebivališta, doveli su do povećanih zloupotreba od strane značajnog broja pojedinaca u smislu neprikazivanja svih činjenica značajnih za utvrđivanje ispunjenosti propisanih uvjeta za ostvarivanje navedenog prava. S tim u vezi, zapažena je tendencija da se u porezne evidencije prijavljuju znatno niži prihodi od onih koji su realno ostvareni ili da se na istu adresu prebivališta fiktivno prijavljuju dodatni članovi zajedničkog kućanstva kako bi, prilikom obračuna njihovih zajedničkih prihoda, isti bili utvrđeni ispod propisanog prihodnog cenzusa.

Imajući u vidu sve što je prethodno navedeno, te na temelju svakodnevne komunikacije s centrima za socijalni rad i općinskim službama socijalne zaštite i zaprimljenih informacija i inicijativa od strane kako građana tako i pojedinih institucija, Federalno ministarstvo rada i socijalne politike je ocijenilo neophodnim sačiniti izmjene i dopune Zakona o materijalnoj potpori obiteljima s djecom u Federaciji, te ih uputiti u proceduru usvajanja po skraćenom postupku kako bi se čim prije suzbile uočene negativne pojave i trendovi, te riješili evidentirani problemi na terenu što bi, u konačnici, trebalo rezultirati kvalitetnijim zakonskim rješenjima koja se odnose na ostvarivanje prava na dječji dodatak.

III. OBRAZLOŽENJE PREDLOŽENIH PRAVNIH RJEŠENJA

Promatrano s aspekta metodološke strukture, Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o materijalnoj podršci obiteljima s djecom u Federaciji Bosne i Hercegovine sadrži ukupno 10 članaka čijim se odredbama nastoje unaprijediti postojeća zakonska rješenja i otkloniti uočeni problemi u implementaciji ovoga propisa. Što se tiče samoga

sadržaja pojedinih odredbi, odnosno obrazloženja predloženih izmjena i dopuna, oni su prikazani u nastavku.

Članak 1. Predmetni se članak odnosi na izmjene odredbi članka 4. temeljnog teksta Zakona o materijalnoj potpori obiteljima s djecom u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj: 52/22) koji sadrži definicije pojedinih pojmova koji se često koriste u tekstu navedenog propisa. Tako je, s ciljem postizanja pravne jasnoće, predloženo da se redefinira pojam obitelji kao zajednice djece i njihovih roditelja ili posvojitelja, odnosno djece i njihovih srodnika koji su ih zakonski dužni izdržavati. Nadalje, u okviru ovoga članka predloženo je brisanje pojma zajedničkog kućanstva budući da je predviđeno da se, prema predloženim izmjenama i dopunama, prihod obračunava po članu obitelji, a ne po članu zajedničkog kućanstva čime je navedeni pojam postao suvišan i nepotreban. Na taj se način nastoji prevazići uočeni problem fiktivnog prijavljivanja drugih članova zajedničkog kućanstva kako bi se prihodi po članu prikazali manjim od propisanog prihodnog cenzusa. Na koncu, u okviru ovoga članka predloženo je i definiranje pojma prihoda što u trenutnoj odredbi nije slučaj budući da ona navodi samo strukturu prihoda, ali ne i njegovu definiciju.

Članak 2. Predmetni se članak odnosi na izmjene i dopune odredbe članka 5. temeljnog teksta Zakona kojom je utvrđen način obračuna prihoda po članu obitelji. Imajući u vidu da se u praksi pojavio problem pribavljanja ažurnih podataka o prihodima članova zajedničkog kućanstva, posebice iz poreznih evidencija, ocijenjeno je potrebnim postojeći model obračuna prihoda jasnije precizirati i učiniti fleksibilnijim na način da se isti ne obračunava za članove zajedničkog kućanstva, nego za članove obitelji. Nadalje, određena unapređenja trenutnog zakonskog rješenja u pogledu obračuna prihoda predviđena su odredbom stavka (2) ovoga članka kojom je utvrđeno da se prilikom obračuna prihoda u obzir ne uzimaju prihodi ostvareni tijekom mjeseca koji je neposredno prethodio mjesecu u kojemu je podnesen zahtjev za ostvarivanje prava. Time je prevaziđen problem nemogućnosti nadležnih poreznih institucija da dostave toliko ažurne podatke što značajno utječe na vremensku dinamiku rješavanja podnesenih zahtjeva za ostvarivanje prava čime, u konačnici, dolazi do nezadovoljstva stranaka i povećanog broja pritužbi na rad centara za socijalni rad i općinskih službi socijalne zaštite. Osim navedenog, predmetni je članak dopunjen novim stavkom kojim su utvrđeni prihodi koji se uzimaju u obzir prilikom obračuna pri čemu su iz istih isključena primanja po osnovu propisa o zaštiti osoba s invaliditetom čime je ova odredba učinjena socijalno pravičnijom u odnosu na postojeću. Na koncu je dodat i novi stavak kojim je propisana obveza da se za članove obitelji koji prihode ostvaruju u inozemstvu podaci o njihovim primanjima pribavljaju od nadležnih institucija zemlje u kojima se ti prihodi ostvaruju.

Članak 3. Predmetni se članak odnosi na usklađivanje terminologije iz članka 9. stavak (3) temeljnog teksta Zakona s predloženim izmjenama i dopunama pod čime se podrazumijeva da su riječi "zajedničkog kućanstva" zamijenjene riječju "obitelji".

Članak 4. Predmetni se članak odnosi na izmjene odredbe stavka (2) članka 12. temeljnog teksta Zakona na način da se djeci oboljeloj od malignih bolesti priznaje pravo na dječji dodatak bez obzira na prihode po članu zajedničkog kućanstva, odnosno socio-ekonomski status njihovih obitelji. Osim što se predloženom izmjenom prevazilaze evidentni problemi u primjeni postojeće odredbe koja je nejasna, neprecizna pa i neprimjerena, na ovaj se način u materijalnu podršku obiteljima s

djecom uvodi dodatna dimenzija socijalne pravičnosti i osjetljivosti prema potrebama teško oboljele djece i članova njihovih obitelji.

Članak 5. Predmetni se članak odnosi na izmjene i dopune odredbi članka 13. temeljnog teksta Zakona na način da se uvrštavaju dodatni ograničavajući uvjeti za ostvarivanje prava na dječji dodatak. Ova se intervencija pokazala neophodnom nakon što je kroz proteklo razdoblje u privatnom sektoru zabilježen veliki broj zlouporaba od strane pojedinaca koji posjeduju registriranu samostalnu djelatnost i koji svjesno prikazuju i prijavljuju puno manje prihode od onih koje stvarno ostvaruju. Osim što na ovaj način dolazi do neopravdanog odljeva proračunskih sredstava prema onima koji činjenično nisu u stanju socijalne potrebe, ovakve pojave i njihovo toleriranje predstavljaju obesmišljavanje socijalnog karaktera Zakona, te u određenoj mjeri afirmiraju socijalnu nepravičnost kao zakonski prihvatljiv model ponašanja i djelovanja. Pored navedenog, kroz dopune ovoga članka predloženo je i dodavanje odredbe prema kojoj dijete starije od 16 godina može ostvariti pravo na dječji dodatak ukoliko nije sklopilo brak ili steklo vlastito potomstvo. Temeljni razlog uvrštavanja ove odredbe leži u potrebi uvođenja pravnih mehanizama usmjerenih na suzbijanje pojave maloljetničkih brakova, posebice u onim sredinama i zajednicama u kojima se ovakve pojave toleriraju i smatraju društveno prihvatljivim i poželjnim.

Članak 6. Predmetni se članak odnosi na izmjene i dopune odredbi članka 15. temeljnog teksta Zakona kojima je utvrđeno trajanje prava na dječji dodatak, kao i obveza zakonskih zastupnika djeteta da svakih 12 mjeseci obnavljaju zahtjev za njegovo ostvarivanje. Iako je inicijalna intencija zakonodavca bila da na ovaj način osigura kontinuiranu provjeru postojanja uvjeta za daljnje ostvarivanje navedenog prava, posebice u segmentu provjere broja članova zajedničkog kućanstva i prihoda koje oni ostvaruju, činjenica je da su ovako koncipirane odredbe nepotrebno usložnile sam postupak i stvorile svojevrsno zagušenje u centrima za socijalni rad i općinskim službama socijalne zaštite koje sa svojim raspoloživim kadrovskim kapacitetima jednostavno nisu u mogućnosti adekvatno odgovoriti na ovaj izazov. Stoga je predmetnim izmjenama ovoga članka predloženo da se umjesto dosadašnjeg vremenskog ograničenja od 12 mjeseci i obveze obnavljanja zahtjeva nakon isteka toga razdoblja, pravo na dječji dodatak priznaje najdulje do navršene 18. godine života djeteta s obvezom prvostupanjskih tijela da najmanje jednom godišnje, po službenoj dužnosti, izvrše provjeru ispunjenosti uvjeta za nastavak ostvarivanja prava na dječji dodatak. Time bi se značajno pojednostavio postupak i smanjio nepotreban pritisak stranaka jer ne bi morale dolaziti svakih 12 mjeseci kako bi obnovile zahtjev niti bi se morala donositi nova rješenja, osim u situacijama u kojima se utvrdi da ne postoje uvjeti za nastavak ostvarivanja prava kada bi se ipak morala donijeti rješenja o prestanku ostvarenog prava na koje bi zakonski zastupnik djeteta imao pravo žalbe sukladno odredbama ovoga zakona.

Članak 7. Predmetni se članak odnosi na izmjenu odredbe članka 16. temeljnog teksta Zakona koja predstavlja usklađivanje s dopunom članka 13. stavak (2) Zakona kojim je utvrđeno da dijete starije od 16 godina može ostvariti pravo na dječji dodatak ukoliko nije sklopilo brak ili steklo vlastito potomstvo.

Članak 8. Predmetni se članak odnosi na dopunu odredbe članka 24. temeljnog teksta Zakona na način da troškovi postupka za ostvarivanje prava utvrđenih Zakonom padaju na teret tijela koje vodi postupak, ali uz mogućnost sufinanciranja ovih troškova

iz proračuna iz kojih se isplaćuju predmetna prava. Prema trenutnom zakonskom rješenju, ovi troškovi u cijelosti padaju na teret centara za socijalni rad i općinskih službi socijalne zaštite što se u praksi pokazalo problematičnim jer im u većini slučajeva njihovi osnivači nisu osigurali niti odobrili dodatna sredstva za ovu namjenu. Rukovodeći se logikom da davanje dodatnih zaduženja treba biti praćeno i odgovarajućom finansijskom podrškom, predmetnom su dopunom stvorene pravne pretpostavke da se iz federalnog proračuna izdvoje određena sredstva namijenjena za pokrivanje troškova ovih institucija uzrokovanih provedbom federalnih propisa iz oblasti socijalne i dječje zaštite.

Članak 9. Predmetnim je člankom regulirano postupanje centara za socijalni rad i općinskih službi socijalne zaštite u pogledu zahtjeva za ostvarivanje prava na dječji dodatak koji su podneseni prije stupanja na snagu ovoga zakona na način da se isti odmah rješavaju po odredbama ovoga zakona kako bi čim prije započeo proces njihovog rasterećenja. Što se tiče prvostupanijskih rješenja koja su donesena prije stupanja na snagu ovoga zakona, ista će se postupno uskladiti s odredbama ovoga zakona i to prema vremenskim okvirima, odnosno datumima utvrđenim tim rješenjima.

Članak 10. Predmetnim je člankom utvrđen dan kada Zakon stupa na snagu, a to je osmi dan od dana objave u "Službenim novinama Federacije", kao i datum početka njegove primjene, a to je mjesec dana nakon stupanja na snagu Zakona.

IV. USKLAĐENOST ZAKONA S PROPISIMA EU

Sukladno Uredbi o postupku usklađivanja zakonodavstva Federacije Bosne i Hercegovine s pravnom stečevinom Europske unije Izjava o usklađenosti dostavljena je Uredu Vlade Federacije Bosne i Hercegovine za zakonodavstvo i usklađenost s propisima Europske unije. Svojim aktom broj: 01-02-02/1-31-231/24 od 18.03.2024. godine Ured je uvažio konstataciju Federalnog ministarstva rada i socijalne politike kao obrađivača propisa da ne postoji propis Europske unije s kojim je potrebno izvršiti usklađivanje, te je dostavio potpisanu i ovjerenu Izjavu o usklađenosti.

V. FINACIJSKA SREDSTVA

U pogledu eventualnih fiskalnih efekata koje predložene izmjene i dopune Zakona mogu imati na federalni proračun, potrebno je naglasiti sljedeće:

Imajući u vidu da je predloženim izmjenama i dopunama predviđeno da se u članku 5. Zakona doda novi stavak kojim su utvrđeni prihodi koji se uzimaju u obzir prilikom obračuna pri čemu su iz istih isključena primanja po osnovu propisa o zaštiti osoba s invaliditetom, evidentno je da će se time stvoriti pretpostavke za povećanje obuhvata potencijalnih korisnika prava na dječji dodatak. Prema preliminarnim procjenama baziranim na ukupnom broju korisnika invalidnina prema propisima o zaštiti osoba s invaliditetom (47.129), te procijenjenom broju djece koja su korisnici ovih naknada ili koja žive u zajedničkom kućanstvu s odraslim korisnikom invalidnine (1.645), a koja se potencijalno mogu kvalificirati za dječji dodatak, dolazi se do procijenjenog iznosa od 1.741.216,05 KM koji bi u ovoj godini dodatno trebalo osigurati za razdoblje od devet mjeseci ukoliko predložene izmjene i dopune budu usvojene po skraćenom postupku.

Naravno, pod pretpostavkom da će u narednim godinama dolaziti do rasta najniže plaće i da procijenjen broj djece kvalificirane za dječji dodatak neće značajnije varirati, u 2025. godini bi za ovu kategoriju trebalo izdvojiti dodatnih 2.479.541,40 KM, odnosno 2.648.515,80 KM u 2026. godini.

Nadalje, predložena izmjena odredbe stavka (2) članka 12. Zakona na način da se djeci oboljeloj od malignih bolesti prizna pravo na dječji dodatak bez obzira na prihode po članu zajedničkog kućanstva, odnosno socio-ekonomski status njihovih obitelji, također će dovesti do povećanja obuhvata potencijalnih korisnika prava na dječji dodatak. Imajući u vidu da, prema raspoloživim podacima, prosječan broj takve djece na godišnjoj razini iznosi 117 dolazi se do izračuna da je po ovom osnovu potrebno osigurati dodatnih 123.843,33 KM za devetomjesečno razdoblje u 2024. godini, odnosno 176.356,44 KM u 2025. godini, te 188.374,68 KM u 2026. godini.

S druge strane, predložene dopune odredbi članka 13. Zakona na način da se uvrste dodatni ograničavajući uvjeti za ostvarivanje prava na dječji dodatak u smislu da se isto ne može ostvariti ukoliko neki član zajedničkog kućanstva ima registriranu samostalnu djelatnost ili ukoliko je dijete starije od 16 godina sklopilo brak ili steklo vlastito potomstvo evidentno će isključiti određeni broj postojećih korisnika. Nakon izvršenih provjera u službenim evidencijama Porezne uprave Federacije BiH utvrđeno je da 919 zakonskih zastupnika, odnosno roditelja djece koja su ostvarila pravo na dječji dodatak u 2023. godini ima registriranu samostalnu djelatnost. Uvođenjem ovoga ograničavajućeg kriterija procjenjuje se da će doći do smanjenja obuhvata korisnika za cca 1.544 što će predstavljati umanjjenje od 1.634.308,56 KM za devetomjesečno razdoblje u 2024. godini, odnosno 2.327.302,08 KM u 2025. godini, te 2.485.901,76 KM u 2026. godini.

Na koncu, predložena dopuna odredbe članka 24. Zakona na način da troškovi postupka za ostvarivanje prava utvrđenih Zakonom padaju na teret tijela koje vodi postupak, ali uz mogućnost sufinansiranja ovih troškova iz proračuna iz kojih se isplaćuju predmetna prava, imat će neutralan efekt na federalni proračun budući da su sredstva za ovu namjenu već osigurana u federalnom proračunu za 2024. godinu u iznosu od 1.000.000,00 KM. Međutim, imajući u vidu potrebu da se centrima za socijalni rad i općinskim službama socijalne zaštite, kao prvostupanjskim tijelima, nastavi pružati kontinuirana podrška i u narednim godinama, planirano je da se ovaj iznos zadrži i u 2025. i 2026. godini.

Imajući u vidu navedeno, procijenjen broj novih korisnika prava na dječji dodatak i procijenjen broj postojećih korisnika koji će biti isključeni prikazan je u narednoj tabeli.

Godina	Procijenjen broj novih korisnika zbog isključivanja invalidnina iz obračuna ukupnih prihoda	Procijenjen broj novih korisnika iz kategorije djece oboljele od malignih bolesti	Procijenjen broj isključenih korisnika po osnovu obavljanja samostalne registrirane djelatnosti
2024.	1.645	117	1.544
2025.	1.645	117	1.544
2026.	1.645	117	1.544

Imajući u vidu prethodno navedene procjene, u narednom se tabelarnom prikazu nalazi pregled ukupnih novčanih izdvajanja za razdoblje trogodišnjeg implementiranja

predloženih izmjena i dopuna Zakona o materijalnoj potpori obiteljima s djecom u Federaciji BiH.

FISKALNA PROCJENA PREDLOŽENIH IZMJENA I DOPUNA ZAKONA				
Pregled fiskalnih efekata predloženih izmjena i dopuna (dodatna sredstva)	Prva godina implementiranja Zakona u KM	Druga godina implementiranja Zakona u KM	Treća godina implementiranja Zakona u KM	Izvori financiranja
Dopuna članka 5. Zakona	1.741.216,05	2.479.541,40	2.648.515,80	Proračun Federacije
Izmjena stavka (2) članka 12. Zakona	123.843,33	176.356,44	188.374,68	Proračun Federacije
Pregled fiskalnih efekata predloženih izmjena i dopuna (umanjena sredstva)	Prva godina implementiranja Zakona u KM	Druga godina implementiranja Zakona u KM	Treća godina implementiranja Zakona u KM	Izvori financiranja
Dopuna članka 13. Zakona	-1.634.308,56	-2.327.302,08	-2.485.901,76	Proračun Federacije
Pregled potrebnih sredstava za provedbu predloženih izmjena i dopuna Zakona	Prva godina implementiranja Zakona u KM	Druga godina implementiranja Zakona u KM	Treća godina implementiranja Zakona u KM	Izvori financiranja
	230.750,82	328.595,76	350.988,72	Proračun Federacije

VI. KONZULTACIJE I PRIBAVLJENA MIŠLJENJA

U skladu s odredbama Poslovnika o radu Vlade Federacije Bosne i Hercegovine – Prečišćeni tekst ("Službene novine Federacije BiH", br. 6/10, 37/10, 62/10, 39/20 i 67/21), Federalno ministarstvo rada i socijalne politike je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o materijalnoj potpori obiteljima s djecom u Federaciji Bosne i Hercegovine dostavilo na mišljenja Federalnom ministarstvu financija, Federalnom ministarstvu pravde i Uredu Vlade Federacije Bosne i Hercegovine za zakonodavstvo i usklađenost s propisima Europske unije.

Svojim aktom broj: 01-02-02/1-31-231/24 od 18.03.2024. godine Ured za zakonodavstvo i usklađenost s propisima Europske unije je iznio sljedeće primjedbe u pogledu predloženih zakonskih rješenja:

- U pogledu odredbe članka 9. stavak (1) zatraženo je da se ista još jednom preispita imajući u vidu da se njome propisuje retroaktivna primjena Zakona jer u domaćem pravnom sustavu postoji pravilo prema kojemu propisi ne mogu imati povratni (retroaktivni) učinak, odnosno ne mogu se primjenjivati unatrag u vrijeme prije stupanja na snagu tih propisa. Uvažavajući iznesenu primjedbu, Federalno ministarstvo rada i socijalne politike istu ipak nije prihvatilo jer smatra da je temeljna intencija navedenog pravila onemogućiti retroaktivno dokidanje ili ograničavanje ranije stečenih prava. Imajući u vidu da se predmetna odredba odnosi isključivo na postupke koji još nisu okončani, a ne na već provedene postupke i na temelju njih priznata prava, te da će se time značajno ubrzati postupci rješavanja po zahtjevima građana koji i po nekoliko mjeseci čekaju na priznavanje prava na dječji dodatak, ali i administrativno rasteretiti centri za socijalni rad i općinske službe socijalne zaštite koji su kadrovski podkapacitirani, obrađivač propisa smatra da se u ovom konkretnom slučaju može napraviti iznimka od navedenog pravila, posebice ako se ima na umu da predložena odredba ide u korist svih uključenih subjekata.
- U pogledu odredbe članka 10. predloženo je brisanje dijela odredbe koji se odnosi na odloženu primjenu Zakona uz konstataciju da je to na određeni način

u koliziji s prijedlogom da se predmetni propis donese po skraćenom postupku. Uvažavajući razložnost i logiku iznesene primjedbe, obrađivač propisa istu ipak nije prihvatio iz razloga što je i nakon usvajanja Zakona i njegova stupanja na snagu potrebno poduzeti još nekoliko radnji s ciljem osiguranja njegove primjene. S tim u vezi, naglašava se potreba usklađivanja provedbenog akta s predloženim izmjenama i dopunama, kao i konfiguriranje elektronske baze podataka kroz koju centri za socijalni rad i općinske službe socijalne zaštite administriraju pravo na dječji dodatak. Također se ukazuje na to da je rok odložene primjene propisa veoma kratak (30 dana) i da ga je nužno osigurati kako bi se mogle izvršiti potrebne prilagodbe.

VII. ZAKLJUČAK

Relevantnost i opravdanost usvajanja predloženih izmjena i dopuna Zakona je neupitna, budući da se trenutna zakonska rješenja stvaraju određene probleme u pogledu ostvarivanja prava na dječji dodatak što je već ranije obrazloženo.